

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 3355/2019
27.05.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац и Драгане Маринковић, у парници из радног односа тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Иван Мачукановић, адвокат из ..., против туженог "ББ" АД ..., кога заступа Владислав Костић, адвокат из ..., ради поништаја решења о отказу уговора о раду и враћања на рад, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3628/18 од 13.02.2019. године, у седници одржаној 27.05.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија туженог изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 3628/18 од 13.02.2019. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиље за накнаду трошкова састава одговора на ревизију.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 640/17 од 13.06.2018. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље и поништено решење о отказу уговора о раду од 26.12.2016. године као незаконито. Ставом другим изреке, обавезан је тужени да тужиљу врати на рад. Ставом трећим изреке, обавезан је тужени да тужиљи накнади трошкове парничног поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 3628/18 од 13.02.2019. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба туженог и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је захтев тужиље за накнаду трошкова поступка по жалби као неоснован.

Против правноснажне пресуде донесене у другом степену тужени је изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Тужиља је поднела одговор на ревизију и тражила накнаду трошкова његовог састава.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је нашао да је ревизија неоснована.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужила је била запослена код туженог на радном месту пословође главног стоваришта у служби за стоваришне послове Решењем о отказу уговора о раду од 26.12.2016. године тужили је отказан уговор о раду због престанка потребе за њеним радом уз утврђење да јој радни однос престаје 29.12.2016. године уз исплату отпремнине у износу од 946.115,33 динара у складу са Програмом решавања вишка запослених за 2016. годину. Из решења о оцени радног учинка запосленог од 29.07.2016. године утврђено је да је тужили уплаћена основна зарада за јул 2016. године за 10% због квалитетног извршавања послова у односу на стандардни квалитет. Одлуком о покретању поступка утврђивања вишка запослених од 07.09.2016. године покренут је поступак утврђивања вишка запослених код туженог у 2016. години и одлучено да су се услед технолошких, економских и организационих промена у друштву стекли услови за доношење Програма решавања вишка запослених као и да ће одбор директора утврдити предлог Програма вишка запослених до 22.09.2016. године, а након прибављеног мишљења Скупштина друштва донети тај Програм. Програм решавања вишка запослених код туженог донет је 18.11.2016. године.

Правилником о организацији и систематизацији послова код туженог од 15.09.2016. године који је ступио на снагу 31.12.2016. године утврђени су организациони делови, назив и опис послова, врсте и степен захтеване стручне спреме односно образовања, други посебни услови за рад на тим пословима и број извршилаца. Из Правилника о организацији и систематизацији послова од 21.08.2015. године утврђено је да су тим општим актом код туженог били систематизовани послови пословође главног стоваришта - четири извршилаца која послове је обављала овде тужила. Из исказа тужиле и сведока ВВ утврђено је да тужени није применио критеријуме за утврђивања вишка запослених позивајући се да су стоваришта укинута, нити је тужили понудио друго радно место.

Код овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је поништио решење туженог и обавезао туженог да тужилу реинтегрише у процес рада закључујући да Програм решавања вишка запослених од 18.11.2016. године није садржао све елементе прописане чланом 155. став 1. тачка 3. Закона о раду (број, квалификациону структуру, године старости и стаж осигурања запослених који су вишак и послове које обављају, нити садржи мере премештаја које ће бити примењене), нити Програм садржи списак запослених који су вишак. Поред тога, по оцени првостепеног суда, из Правилника о организацији и систематизацији послова од 15.09.2016. године који је ступио на снагу 31.12.2016. године произлази да организационе промене које доводе до укидања радних места и смањења запослених нису постојале у моменту доношења решења о отказу тужили 26.12.2016. године јер овај Правилник у време доношења решења није био на снази. Радно место на коме је тужила била распоређена је било упражњено од дана ступања измена систематизације на снагу до 01.02.2017. године када је на то радно место распоређено друго лице што указује на то да код туженог није дошло до организационих промена услед чега би дошло до вишка запослених. Због тога, формалне измене систематизације, укидање назива претходних организационих целина и преименовање истих у новоформиране организационе целине не представљају суштинске организационе промене због којих запосленом може да престане радни однос.

По оцени другостепеног суда који је прихватио разлоге првостепеног суда, довољан разлог за незаконитост отказа представља околност да Правилник о

организацији и систематизацији послова из 2016. године на основу кога је донето решење о отказу није био на правној снази, због чега се у поступку доношења побијаног решења нису могле ни применити његове одредбе о смањењу броја извршилаца на одређеним пословима, односно о укидању одређених послова.

Становиште нижестепених судова је правилно.

Према члану 179. став 5. тачка 1. Закона о раду запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдан разлог који се односи на потребе послодавца и то ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла.

По члану 196. ст. 1. и 4. Устава Србије закони и сви други општи акти објављују се пре ступања на снагу. Закони и други општи акти ступају на снагу најраније осмог дана од дана објављивања и могу да ступе на снагу раније само ако за то постоје нарочито оправдани разлози утврђени приликом њиховог доношења. Чланом 197. ст. 1. и 2. Устава, закони и сви други општи акти не могу имати ретроактивно дејство. Изузетно, само поједине одредбе закона могу имати ретроактивно дејство ако то налаже општи интерес утврђен при доношењу закона.

Имајући у виду пропусте туженог у процесу проглашавања технолошког вишка садржину Програма решавања вишка запослених (није у складу са чланом 155. став 1. тачка 3. Закона о раду) као и доношење решења о отказу пре ступања на снагу Правилника о организацији и систематизацији послова, правилна је оцена нижестепених судова да је решење туженог незаконито.

Нису основани ревизијски наводи да је тужени у поступку спровођења организационих промена учинио процесне пропусте, због чега је суд требало да одбије захтев тужиље за реинтеграцију. Поступање послодавца супротно одредбама закона којима је прописан поступак за престанак радног односа је битно у ситуацији када суд утврди да је постојао основ за престанак радног односа. Тада ће одбити захтев запосленог за враћање на рад, а на име накнаде штете досудиће запосленом износ од шест зарада (члан 191. став 5. Закона о раду). Међутим, у овом случају, по правилном закључку нижестепених судова, не постоји основ за престанак радног односа. Пре свега, у случају овог отказног разлога на туженом је терет доказивања постојања промена код послодавца који узрокују вишак запослених због нове организације рада и евентуалног укидања радних места. Пошто се такве промене образложе у елаборату, на основу њих се доноси Програм решавања запослених који мора имати елементе прописане законом. Тек на основу законитог програма доноси се Правилник о систематизацији радних места, а на основу њега, по његовом ступању на снагу, могу се донети решења о отказу пошто се исцрпе претходно законом предвиђене мере (премештај, доквалификација и слично). У овом случају, цео поступак спровођења промена је био незаконит, па се овакво понашање туженог не може сматрати процесним недостатком. Због тога се на ову ситуацију, с обзиром да није постојао основ за отказ, могла применити одредба члана 191. став 6. Закона о раду по којој ако суд у току поступка утврди да је запосленом престао радни однос без основа, али у току поступка послодавац докаже да постоје околности које оправдано указују да наставак радног односа, уз уважавање свих околности и интереса обе стране у спору није могућ, суд ће одбити захтев запосленог да се врати на рад и досудиће му накнаду штете у двоструком износу од износа утврђеног са ставом 5. овог члана. Али за њену примену било је неопходно да тужени такав захтев постави или у одговору на тужбу, односно све до закључења главне расправе, чега у конкретном случају није било, па се такав захтев не може истицати ни у ревизији.

На основу члана 414. ЗПП одлучено је као у изреци.

Одбијен је захтев тужиље за накнаду трошкова састава одговора на ревизију јер ти трошкови нису били ни нужни ни неопходни за одлучивање о овом правном леку (члан 154. став 1. ЗПП).

**Председник већа
судија
Звездана Лутовац,с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић